

Motion till riksdagen 2024/25:3216

av **Leila Ali Elmi m.fl. (MP)**

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabell A i motionen.

Motivering

Tabell A Anslagsförslag för 2025 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 514 359	±0
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	44 161 580	±0
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	6 995 286	1 639 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 822 749	±0
1:5 Nystartsjobb och etableringsjobb	4 064 871	±0
1:6 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	129 937	±0
1:7 Europeiska socialfonden+ m.m. för perioden 2021–2027	1 584 000	±0
1:8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	50 001	±0
1:9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	85 031	±0
1:10 Bidrag till administration av grundbeloppet	65 122	±0
1:11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	±0
1:12 Bidrag till lönegarantiersättning	2 250 000	±0
1:13 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 480 936	150 000
1:14 Grundläggande omställnings- och kompetensstöd	3 091 000	±0
2:1 Arbetsmiljöverket	920 884	±0
2:2 Arbetsdomstolen	37 924	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	43 722	±0
2:4 Medlingsinstitutet	68 110	±0
2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	53 584	±0
2:6 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000	±0
99:1 Nationell samordnare, kompetensförsörjning	±0	168 000
99:2 Starta upp försöksverksamhet med socialt frikort enl dansk modell	±0	25 000
Summa	93 539 399	1 982 000

Sammanfattning

Regeringen har under mandatperioden kraftigt dragit ner på medel till arbetsmarknadsinsatser. Det är klart bekymmersamt. I retoriken vill man effektivisera, men samtidigt vet vi att många personer i behov av stödinsatser inte får det.

Vi anser att de arbetsmarknadspolitiska programmen behöver utökas och att en del av dessa medel i stället bör användas på ett riktat sätt till grupper som riskerar långtidsarbetslöshet. För att bidra till insatser som leder till jobb vill Miljöpartiet se en satsning på och utveckling av lokala jobbspår för vuxna enligt motsvarande modell som fungerar mycket väl för unga, där arbetsgivare, arbetsförmedling och kommuner jobbar tillsammans. Vi anser även att medel behövs för att kunna erbjuda evidensbaserade modeller som prövats med goda resultat. Riktade arbetsmarknadsutbildningar har en viktig potential och bör utökas. Detta är viktigt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv, för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden och för att få en beständig förändring. Vi vill satsa på korta yrkesutbildningar i kombination med språkstudier, särskilt riktade mot kvinnor och bristyrken. En intern utredning av behovet av utbildningar behöver göras på Arbetsförmedlingen och jämställdhetsperspektivet behöver bli starkare än i dag.

Med rätt stöd kan den enskilde snabbt komma vidare. Arbetsförmedlingen och de arbetsmarknadspolitiska programmen ska vara till för dem som har störst behov och måste vara utformade därefter.

Miljöpartiet ser det som angeläget att tillsätta en nationell samordnare för kompetensförsörjning. Det är en strategisk åtgärd för att skapa en mer sammanhängande och effektiv arbetsmarknad.

Vi ska inte dra ner på antalet kvotflyktingar i Sverige utan återgå till tidigare nivå. Etableringsinsatserna ska kunna vara individanpassade i högre utsträckning, och om det behövs förlängas.

Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program

Återställ antalet kvotflyktingar

Fler länder behöver ta ett större ansvar för att ta emot flyktingar och vi vill att Sverige tillsammans med andra EU-länder förbinder sig att öka antalet kvotflyktingar. I en tid då antalet människor på flykt i världen ständigt ökar har antalet länder i EU som tar emot kvotflyktingar minskat. UNHCR har upprepade gånger väddjat till EU-länderna om att uppfylla målet att vidarebosätta 40 000 kvotflyktingar, utan resultat.

Sverige bör vara en förebild global solidaritet. Regeringen har kraftigt minskat antalet kvotflyktingar – något vi djupt beklagar. Fler länder behöver ta ett större ansvar för att ta emot flyktingar och vi vill att Sverige tillsammans med andra EU-länder förbinder sig att öka antalet kvotflyktingar. Vi vill att Sverige omedelbart ska återgå till att ta emot 5 000 kvotflyktingar per år. Detta berör tekniskt flera anslag. En följdverkning blir år 2027 100 miljoner kronor på anslag 1:3.

Utökade arbetsmarknadspolitiska program

Under de senaste åren har vi sett en försämring inom Arbetsförmedlingens insatser, vilket skapat stor oro. De personalintensiva insatserna, som riktar sig till personer långt ifrån arbetsmarknaden, har minskat, och stödet till personer med funktionsnedsättning har försämrats. Vi har konsekvent motsatt oss tidigare neddragningar och anser att det behövs en förstärkning med 1 miljard kronor för att utöka arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Riktade arbetsmarknadsutbildningar, särskilt inriktade på språkstudier, kvinnor och bristyrken

Riktade arbetsmarknadsutbildningar har en viktig potential, och bör utökas. Detta är viktigt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv och för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden och för att få beständig förändring. Tidigare nivå har skurits ner vilket bland annat berodde på den nedskärning som gjordes när Moderaternas och Kristdemokraternas budgetförslag gick igenom 2021. Vi vill satsa på korta yrkesutbildningar i kombination med språkstudier, särskilt riktade mot kvinnor och bristyrken. En intern utredning av behovet av utbildningar behöver göras på Arbetsförmedlingen och jämställdhetsperspektivet behöver bli starkare än i dag. Vi avsätter tills vidare 135 mkr årligen för mer riktade arbetsmarknadsutbildningar.

Lokala jobbspår och evidensbaserade modeller

För att bidra till insatser som leder till jobb vill Miljöpartiet se en satsning på och utveckling av lokala jobbspår för vuxna enligt motsvarande modell som fungerar mycket väl för unga där arbetsgivare, arbetsförmedling och kommuner jobbar tillsammans. Vi anser även att medel behövs för att ta tillvara och kunna erbjuda

evidensbaserade modeller som prövats med goda resultat. Vi avsätter 475 mkr årligen för de kommande tre åren.

Behåll statsbidraget för samråd med arbetstagarorganisationerna

Regeringen har tidigare aviserat att man ska avskaffa statsbidraget till arbetstagarorganisationer för samråd. Det handlar om medel för att ge yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser. Regeringen skrev i förra årets budget att de anser att det inte ska vara kopplat till en statlig ersättning att lämna in yttranden till myndigheten. Vi anser att bidraget tvärtom är ett värdefullt bidrag. Arbetstagarorganisationer har djup kunskap om respektive område och kan därför i hög grad bidra så att program hos Arbetsförmedlingen blir så väl utformade som möjligt. Att ha tillräckligt med handläggarresurser är viktigt för hög kvalitet. Det är snåldumt att avskaffa bidraget om man är mån om så väl riktade resurser som möjligt hos Arbetsförmedlingen. Vi återinför därmed detta på anslaget 1:3 med 25 mk för 2025, 2026 och 2027.

Återaktivera sjöbefäl

Kompetensförsörjningen till den svenska handelsflottan är en utmaning som är viktig att ta på allvar både för att säkerställa bemanningen och för att klara den svenska beredskapen. Vi behöver således utbilda fler sjöbefäl än vi gör i dag för att kunna fylla behoven framåt.

Vi skjuter därför till resurser för att göra det möjligt för de som redan är utbildade att återaktivera sina behörigheter genom repetitionskurser. Potentiellt finns det ca 1 500–2 000 tidigare sjöbefäl som skulle kunna återaktiveras genom en sådan utbildning. Vi skjuter till 4 mkr som ger möjlighet att återutbilda 20 befäl/termin.

Anslag 1:13 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Individanpassa etableringsprogrammet med möjlig förlängning

Etableringsprogrammet behöver erbjuda större individanpassning. Asylsökande är ingen homogen grupp, utan kommer med olika förutsättningar och erfarenheter. Etableringsprocessen måste därför i högre grad anpassas till individens behov och förmågor.

Den som kan ska redan dag ett erbjudas ett snabbspår till ett yrke i linje med sin förmåga. Den som däremot är i behov av vård eller av andra skäl har en lång väg tillbaka till yrkeslivet måste erbjudas en sammanhållen och anpassad etableringsprocess. Programmet ska kunna vara både kortare och längre beroende på individuella omständigheter, och statens ekonomiska ansvar bör kunna förlängas i särskilda fall där det behövs. På så sätt ökar möjligheterna till etablering för alla grupper. För detta avsätter vi 50 miljoner kronor årligen.

Vi är starkt kritiska till regeringens kontinuerliga brist på individperspektiv och retorik i debatten som drivs av Tidöpartierna, där både deras förslag och själva tonen i debatten skapar hinder för integrationen.

Anslag 2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Nej till att slå ihop Mynak med Arbetsmiljöverket

Vi motsätter oss regeringens förslag att slå samman Mynak med Arbetsmiljöverket. Regeringen har inte presenterat tillräckligt starka argument för denna sammanslagning. Statskontoret har påpekat att omställningar av detta slag ofta underskattar det omfattande arbete som krävs. Vi anser att båda myndigheternas resurser kan användas mer effektivt var för sig, särskilt med tanke på de allvarliga arbetsmiljöproblem och dödsolyckor som förekommer på arbetsmarknaden.

Det är avgörande att ha en självständig kunskapsmyndighet inom arbetsmiljöområdet. Arbetsmiljöverket har redan idag ett brett och krävande uppdrag, och vi ser inte att en sammanslagning skulle förbättra arbetsmiljöarbetet. Att bevara en fristående kunskapsmyndighet som Mynak är därför av stor vikt för att kunna bedriva ett långsiktigt och evidensbaserat arbete för en säkrare arbetsmiljö. Vi återinför därmed 55 mkr på anslaget för 2026 och 2027.

Nytt anslag 99:1 Nationell samordnare för kompetensförsörjning

Inrätta en nationell samordnare för kompetensförsörjning

Att inrätta en nationell samordnare för kompetensförsörjning är en strategisk åtgärd för en mer effektiv arbetsmarknad. Samordnaren ska identifiera behov, samordna utbildningsinsatser och främja samarbeten mellan myndigheter, utbildningsinstitutioner, kommuner och näringsliv.

Genom att arbeta långsiktigt och med helhetssyn kan vi anpassa utbildningssystemet för att bättre möta arbetsmarknadens förändringar och framtida krav. Samordnaren kan utveckla skraddarsydda utbildningsprogram, rikta yrkesutbildningar mot bristyrken och främja arbetskraftsmobilitet.

Samordnaren ska också kunna utvärdera och bredda omställningsstödet för att inkludera mer utbildning, vilket särskilt skulle gynna personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Vi avsätter 18 miljoner kronor de kommande två åren för detta syfte.

Samordnaren ska ha 150 miljoner kronor till sitt förfogande för satsningar på kompetensförsörjning.

Nytt anslag 99:2 Inför ett system med socialt frikort enligt dansk modell

Inför socialt frikort enligt dansk modell för utsatta långt ifrån arbetsmarknaden – för större självständighet och möjlighet till hälsa.

Miljöpartiet vill införa den danska modellen med så kallat socialt frikort i Sverige. Utsatta människor med missbruksproblem och psykisk ohälsa som står långt från arbetsmarknaden ges möjlighet att ansöka om så kallat socialt frikort hos kommunen.

Det möjliggör att ta mindre jobb hos olika verksamheter som tar emot personer med socialt frikort. Den enskilde söker själv upp verksamheten utan mellanhänder, krav på godkännande eller inblandning av myndighet, får kontant lön och kan i Danmark tjäna upp till 40 000 kronor per år, utan att behöva betala skatt eller att avdrag görs på försörjningsstöd eller andra ersättningar. Utvärderingar i Danmark lovordar reformen som permanentats med samtliga partier bakom sig från att ha varit på försök. Miljöpartiet vill att Sverige utvecklar motsvarande modell i Sverige. Vi anser att en försöksverksamhet bör startas upp snarast och avsätter 25 mk i två år i syftet.

Leila Ali Elmi (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Märta Stenevi (MP)